

Brevi Aurelij Augustini Hipponensis episcopi: de ps. LI. Tractatus incipit.

Prefatio.

Psalms brevis est: de quo loquendum suscipimus caritati vestre: sed titulum habet aliquantulum negociosum. Patienter ergo sustinete nos: donec illum enodemus: ut possimus: quantum adiuverit dominus. Neque enim passim preterenda sunt hec: quoniam quidam placuit fratribus: non tantum aure et corde: sed et stilo excipienda que dicimus: ut non auditorem tantum: sed et lectorem etiam cogitare debeamus. Nata est quidem occasio psalmo huic ex re quadam gesta: quam vobis etiam fecimus recitari de libro regnorum. Saul enim rex non ad permanendum electus a domino: sed secundum populi cor durum et malum datus ad eorum correptionem: non ad utilitatem secundum illam sententiam scripturam: que ait de deo: qui regnare facit hominem hypochritam: propter perversitatem populi. Cum ergo talis esset Saul: persequeretur David: in quo deus prefigurabat regnum salutis eterne: et quem deus elegerat permansurum in semine suo: quoniam quidam futurus erat rex noster rex seculorum: cum quo regnaturi sumus in eternum ex semine ipsius David secundum carnem. Cum ergo David deus elegisset: et prelegisset et predestinasset ad regnum: noluit et ipsum David ante regnum tenere: quoniam primo a persecutoribus liberaret: ut etiam in hoc ipso figuraret nos: ad est corpus eius: cuius corporis caput Christus. Porro enim si ipsum caput nostrum sine primo peracto labore in terra: in celo regnare noluit: neque levare sursum corpus quod deorsum accepit: nisi per tribulationis viam: quid audet membra sperare capite suo magis se posse esse felicia: Si patres familias beelzebub vocaverunt: quanto magis domesticos eius: Non ergo speremus molliorem viam: qua processit eamus: qua duxit sequamur. Si enim a vestigio eius aberraverimus: perimus. In hoc ergo David quid prefigurabatur videtis. Ergo et in Saul quod prefigurabatur videtis. Regnum malum in Saul: et regnum bonum in David: mors in Saul: et vita in David. Etenim nos non persequitur nisi mors: de qua in fine triumphabimus dicentes: Ubi est mors potentio tua: ubi est mors aculeus tuus? Quid est quod dico: non nos persequitur nisi mors: Quia nisi mortales essemus: non esset quod nobis

faceret inimicus. Nunquid enim angelis quod quod facit: Ergo etiam ipsa mors a qua maxime habemus persecutionem: cuius finitur in fine contentio: cum resurrexerimus a mortuis: sicut finita est in capite nostro: sic finietur et in nobis si iusti fuerimus inveni. Nam mortuus ille mortis interfector fuit: et magis in illo mors mortua est: quam ipse in morte. Denique etiam nomen ipsum si attendamus: non est sine mysterio. Nam Saul interpretatur petitio: hoc est appetitio. Quid enim dubitare debemus: nobis fecisse mortem istam: A peccato enim hominis nata est mors. Merito ergo ipse sibi homo appetiuit mortem: et ideo petio nomen est mortis. Nam sicut scriptum est: Deus mortem non fecit: nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Et vni mors tanquam querens: Impius autem manibus inquit: et verbis accerserunt illam: et estimantes illam amicum defluerunt. Ergo appetendo illam defluerunt: et in mortem irruerunt: estimantes illam sibi esse amicum: et quomodo estimavit populus amicum: et petiuit regem inimicum. Extorsit enim populus a domino habere regem: et datus est Saul tanquam dati essent illi in manus suas: qui manibus et verbis accerserunt mortem: et figurata est in ipso Saule ipsa mors. Ideo psalmus ille septimus decimus: sic habet titulum: in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorum eius: et de manu Saul. Dixit primo omnes inimicos eius: et postea de manu Saul: quia novissima inimica destruet mors. Quid est et de manu Saul: Quoniam exemit nos ab inferis: et de manu mortis liberauit nos. Cum ergo Saul persequeret virum sanctum David: confugit ubi tutum putavit esse locum: transiens per sacerdotem quemdam Achimelech: accepit ab eo panes. Ubi figuravit etiam personam: non tantum regis sed et sacerdotem: quia manducavit panes propositionis: quos sicut dicit dominus in euangelio: non licebat manducare nisi solis sacerdotibus. Postea cepit eum querere Saul: et iratus est suis quod nemo eum sibi vellet perdere. Hoc modo lectum est in libro regnorum. Erat autem ibi Boechidumeus quidam: quoniam venerat ille ad Achimelech sacerdotem: princeps pastorum Saul. Qui cum adesset quando Saul irascebatur suis: quod nullus illi vellet perdere David: prodidit ubi eum vidisset. Misit continuo Saul: exhibuit sacerdotem: et omnes eius et iussit occidi. Nemo ausus est hominem regis Saul: nec iubente rege mit

tere manū in sacerdotes domini: sed ille q̄
prodiderat: sicut Judas qui a proposito
suo nō recessit: et vsq̄ in fines perseverauit:
de illa radice fruct⁹ terre quales: nisi qua-
les fert arbor mala: Occidit Boech iste
manu sua iubente rege sacerdotē et omnes
eius. Beinde debellata est ciuitas etiā sa-
cerdotū. Inuenimus ergo Boech istū ini-
micum regi Dauid: et sacerdoti Achime-
lech. Unus homo est Boech: sed gen⁹ ho-
minū est Boech: sicut Dauid et corpus ip-
sius regis et sacerdotis: tanq̄ vnus homo
est due persone: sed tamē vnū genus homi-
num. Proinde in isto tempe: et in isto secu-
lo videamus hec duo genera: vt pertineāt
ad vtilitatē nostrā: vel quod cantam⁹: vel
quod cantari audimus. **M**odo videam⁹
Boech: modo videamus corpus regis et
sacerdotis: modo videamus corpus homi-
nis aduersus regē et sacerdotē. **P**rimo no-
mina ipsa attēdite q̄ mystica sunt. Boech
interpretatur motus. **I**dumeus interp̄ta-
tur terren⁹. **F**am. videte quale genus homi-
num significat Boech iste mot⁹. **N**ō ergo
pseuerans in eternū: sed emigrandus terre-
nus. **Q**uid expectas d̄ homine terreno alii
quos fructus celestes: **H**omō erit in eter-
nū. **E**st ergo regnū terrenum: vt breuiter
dicam et cito insinūē: hodie in isto seculo:
vbi est et regnū celeste. **P**eregrinos habet
ciues suos vtrūq̄ regnū: regnum terrenū:
et regnū celeste: regnum eradicandū: et reg-
num in eternū plantandū. **M**odo in hoc
seculo ciues vtriusq̄ regni pmixti sūt. **C**or-
pus regni terreni: et corpus regni celesti: cō-
mixtum est. **R**egnū celeste genuit inter ci-
ues regni terreni et aliquādo. **N**ā et hoc ta-
cendum nō est: quodāmodo regnum ter-
renū angariat ciues regni celozū: et regnū
celeste angariat ciues regni terreni. **U**trū-
q̄ vobis de scriptura dei demonstrabim⁹.
Daniel et tres pueri in babilonia p̄positi
sunt negocijs regis. **J**oseph in egypto se-
cūdus a rege positus est administrare rē-
publicā: de qua republica erat populus il-
le dei liberandus. **I**n ipsa republica anga-
riam quodāmodo faciebat **J**oseph: sicut illi
tres pueri: sicut **D**aniel. **M**anifestū est er-
go q̄ vsurpat sibi ad opera sua: id est ad
opa regni sui: nō ad facta sua mala regnū
terrenū ciues regni celozum. **Q**uid est reg-
nū celozū: **Q**uomō vsurpat in hoc seculo
ad temp⁹ ciues regni terreni: **N**ōne de his
Apostolus dicit: q̄ nō caste euāgelij an-

nunciabant: sed terrena desiderantes reg-
num celozū predicabant: sua querebāt et
christū annūciabāt: **E**t vt noueritis q̄ et ip-
si ad opus regni celozū: tanq̄ mercenarij
assumpti sunt. **A**plius gaudens de illis di-
cit: **S**unt qui p̄ inuidiā et contentionē chri-
stum annūciant: nō caste: existimātes tribu-
lationem se suscitare vinculis meis. **Q**uid
em̄: dñi omnimō siue per occasionē siue per
veritatē christus annūciat: **E**t in hoc gau-
deo: sed et gaudebo. **B**e talibus etiā chri-
stus annūciat dicens: **P**harisei et scribe su-
per cathedrā **M**oyfi sederūt: que dicūt fa-
cite: qua autē faciūt facere nolite. **B**icunt
em̄ et nō faciunt. **Q**ue dicūt ptinet ad **D**a-
uid. **Q**ue faciūt: ptinet ad **B**oech. **P**er
illos me audite: illos imitari nolite. **I**sta
duo genera hominū sūt hodie in terra. **B**e
his duobus generib⁹ hominū cantat psal-
mus iste. **H**abet autē psalmi titulus: nunci-
atū esse **S**auli de **D**auid: q̄ uenit **D**a-
uid in domū **A**chimelech: cū legamus eū
uenisse in domū **A**chimelech: et fortasse q̄
nō absurde sentim⁹ p̄pter similitudinē no-
minis: et vni⁹ syllabe differētiā: vel potius
vni⁹ littere variati sunt tituli: in codicibus
tñ psalmozū: cū inspiceremus magis **A**bi-
melech: q̄ **A**chimelech iuenimus. **E**t qm̄
in alio loco habes euidētissimū psalmū:
nō dissimilitudinē nois: sed prozsus diuer-
sum nomē insinuatē: quādoquidē **D**auid
ante regē **A**chis: non ante regem **A**bime-
lech inmutauit faciē suam: et dimisit eum: et
abiit. **T**itulus autē psalmi sic script⁹ est: qm̄
inmutauit vultum suū coram **A**bimelech.
Ipsa magis mutatio nominis in mysteriū
fecit nos esse intētos: ne tāq̄ res historie p̄-
sequaris: et sacrata vela contēnas. **D**iscus-
sum nomē in psalmo illo: qd̄ ē **A**bimelech
inuenitur interpretatū: patris mei regnū.
Quomō autē patris sui regnū dimisit **D**a-
uid: et abiit: nisi quomō christus regnū iu-
deozū dimisit: et ad gentes trāsiiit: **H**unc
fortassis etiā propheticus spirit⁹ ascribens
titulum psalmo huic: voluit vt nō diceret
Achimelech: sed **A**bimelech: qz qm̄ uenit
Dauid ad patris sui regnū: tunc est pdit⁹:
hoc ē quādo uenit dñs noster **J**esus chri-
stus ad regnū iudeozū institutū a p̄re suo:
de quo dicit: **A**uferet a vobis regnū dei: et
dabit genti facienti iusticiā: tñc est pditus
morti: quā significat **S**aul. **N**ō est autē oc-
cisus: sicut nec **I**saac: cū et ipse passionem
dñi figuraret: nec tñ sine sanguine figura

transacta ē ibi vel illi arietis: vel hic Achimelech sacerdotis. Neq; em̄ occidi oportuit eos quos tūc resurgere nō oportebat: sed eorum vitā a mortis periculo liberari. Verū tamē effusi sanguinis liberatio resurrectionē potius significabat: q̄ hoc modo in illis figurabatur. Quia vero dñs seruabatur resurrectio: plura hinc dici possent: si illarū rerum gestarū in hoc sermone suscepissemus tractanda mysteria. Nūc audiam⁹ iam ista duo genera hominū: quādoquidē de titulo isto: et si opiosius et fortasse loquatius: tamē vt dñs p̄cessit exitū est. Duo genera hominū attendite: vnū laborantiū: alter eorū inter quos laborat. Vnū de terra: alterum de celo cogitantū. Vnū in profundū cor mittentiū: alterum cor angelis coniungentiū. Vnū sperantiū de terrenis quibus pollicetur hic mundus: alterū presumentū de celestibus: que p̄misit nō mendax deus. Non esse desperādū de hominib⁹ bonis: si p̄ eos terrenū aliqd̄ administrat: nec rursus cōtinuo gratulādū de hominib⁹ q̄ celestia agere dinoscant negotia: cum plerūq; illi qui negocijs secularibus implicati sunt cor semper sursum habeant: et isti qui celestia semp̄ predicāt cor trahūt in terra. Sed mixta sunt ista genera hominū: Inuenim⁹ modo ciuem hierusalem: ciuem regni celorum administrare aliqd̄ in terra: vtputa purpurā gerit: magistratus est: edilis est: p̄consul est: imperator est: rempublicā gerit terrenam: sed cor sursum habet: si christian⁹ ē: si fidelis est: si pius est: si contēnens in quib⁹ est: et sperat in quibus nondū est. De quo genere fuit illa sancta mulier Hester: que cuz esset vxor regis: ventū est ad periculū dep̄candi p̄ciuib⁹ suis. Et cum ad deū oraret coram domino: vbi mentiri nō posset: in oratione sua dixit: ita sibi fuisse illa ornamenta regalia sicut pannū menstruate. Non ergo desperemus de ciuib⁹ regni celorum: quādo eos videmus aliqua gerere babylonie negotia: aliquid terrenū in republica terrena. Nec rursus cōtinuo gratulemur omnibus hominibus quos videm⁹ agere negotia celestia: q; et filij pestilentie sedēt aliqui in cathedra Moysi: d̄ quibus dicit: Que dicunt facite: que aut̄ faciunt: facere nolite. Vicunt em̄ et nō faciūt. Illi in terrenis rebus leuant cor in celū: isti in celestib⁹ verbis trahunt cor in terrā. Clemet autē t̄pus ventilabri: qñ vtrūq; diligentissime discer

natur: ne granū aliquod trāseat in aceruū palee cōburendū: nec vna stipula transeat ad massam in horreo recondendā. Quid ergo nunc p̄mixtū est: audiamus hinc vocē nostrā: id est ciuū regni celorū. Hoc em̄ affectare debem⁹: tolerare hic malos q̄ tolerari a bonis: et cōiungamus nos huic voci: et aure: et lingua et corde: et opere. Quod si fecerimus: nos hic loquimur in his que audimus. Vicatur ergo p̄mo de corpore malo regni terreni.

Expositio psalmi.

Quid gloria tur in malicia q̄ potens est: Attendite fratres mei: gloriam malignitatis: gloriam hominum malorū. Que

Alia lra. f. gloriaris tes.

gloria: Quid gloriatur in malicia: qui potens est: id est qui in malicia potens est: qd̄ gloriatur: Opus est potentē esse: sed in bonitate nō in malicia. Aliquid magnum est gloriari in malicia: Edificare domū paucorū est: destruere multorū. Quiuis ignarus potest seminare frumenta: excolere segetem: expectare donec matureseat: si in eius fructu in quo laborauit gaudere paucorum est. Vna scintilla omnē segetē incendere quis pot. Suscipere infantē: natū nutrire: educare ad iuuenilem etatē: perducere: magnū officū ē: occidere illū vno puncto temporis quis potest. Ergo ea que ad destructionē fiunt: facillime fiunt. Qui gloriatur: i domino gloriē: Qui gloriatur: in bonitate gloriē. Gloriarī quia potens es in malo: quid facturus es o potens: qd̄ facturus es: Multū te iactas: occisurus es hominē: hoc et scorpius: hoc et vna febris: hoc et fungus malus. Huic ne redacta est omnis potētia tua: vt malo fungo coequetur: Hoc ergo faciūt boni ciues hierusalē: qui nō in malicia sed in bonitate glorian̄: primo vt nō in se sed in dño glorient: deinde vt ea q̄ ad edificationē faciunt studiose faciāt: et talia faciāt q̄ valeāt ad p̄manēdū. Que aut̄ faciunt ad destructionē: faciunt propter disciplinā profitentiū: nō propter oppressionē innocentū. Huic ergo potentie cōparatū corpus illud terrenū: quare nō audiet ex his verbis: qd̄ gloriat in malicia q̄ potēs est In iniquitate. **T**ota die iniusticiam cogitauit lingua

tua: In iniquitate tota die: id est toto tēpore: sine lassitudine: sine interuallo: sine pausatione. Et qñ nō facis: cogitas: vt qñ aliquid mali abest a manibus: a corde nō abest. Aut facis malū: aut dum nō potes facere: dicis malū: hoc est maledicis. Aut qñ nec hoc potes: vis et cogitas malū. Tota die g̃: id ē sine intermissione expectam⁹ huic homini penā: pua sibi pena est: minaris ei. Tu cū ei minaris: quo eū vis mittē in malū: Dimitte illū in se: vt multū seueris. Subiectur⁹ es bestijs: in seipm̄ peior ē bestijs. Bestia em̄ lacerare corpus ei⁹ potest: ipse cor suū sanū relinquē nō pōt. Interius in seipm̄ seuit: et tu exterius plagas inquiris: imo ora p̄ illo vt liberet a se. Verūtamē in hoc psalmo fratres: nō oratio ē p̄ malis: aut p̄tra malos: sed p̄betia quid sit euentus malis. Nō itaq; putetis ex maliuolētia psalmū aliquid dicere. Bicit em̄ in spiritu p̄phetie. Quid g̃ sequitur: Tota potētia tua: et tota cogitatio iniquitatē: tota die: et meditatio malignitatis in lingua tua sine intermissione qd̄ egit: qd̄ fecit: **Sicut nouacula acuta fecisti dolum.** Ecce quid faciunt sanctis mali: capillos radunt. Quid est quod dixi: Si sint tales ciues hierusalem qui laudant vocem domini sui: regis sui dicentis: Nolite timere eos qui corpus occidunt: animam autē nō possunt occidere: qui audiāt vocē que modo ex euangelio recitata est: quid p̄dest homini si totum mundū lucretur: se autem ipsum detrimentū faciat: contēnunt omnia p̄sentia bona: insup et ipsam vitā. Et quid factura est nouacula Boech homini meditantī in hac terra regnū celozū: et futuro in regnum celozū habenti secū deum et p̄māfuro cū deo: Quid ē factura illa nouacula: Capillos rasura: caluū factura est. Et hoc ad christū ptinet: qui in loco caluarie crucifixus est. Facit et filiū chore: quod interp̄tatur caluiciū. Nā isti capilli superflua rerum temporalū significāt. Qui quidē capilli nō supflue facti sunt a deo in corpore hominū: sed ad aliquod ornāmētū: tū q̄a sine sensu p̄cedūtur: illi qui adherent corde deo: sic habent ista terrena tanq̄ capillos. Sed aliquando et aliquid boni de capillis operandū est: quando frangis panē esurienti: egenum sine tecto inducis in domū tuam: si videris nudū vesti: postremo etiam ipi martyres imitantes dominū: sanguinem pro ecclesia sudētes: audiētes vo-

cem illam: Sicut christus animā suā pro nobis posuit: sic et nos debemus pro fratribus animā ponere. Quodāmodo d̄ capillis suis bene nobiscū fecerunt: id est de his rebus quas potest amputare: vel radere illa nouacula. Quia ergo et de ipsis capillis boni aliquid fieri potest: significauit et illa mulier peccatrix: que cū fleuisset super pedes domini: capillis suis terfit: q̄s lachrymis rigauit: significans quia cū misertus fueris alicuius: debes et subuenire si potes. Cū em̄ misereris tanq̄ lachrymas fundis: cum subuenis capillis tergis: et si hoc cūcunq;: quātomagis pedib⁹ domini: Qui sunt pedes domini: Euangeliste sancti: de quib⁹ dictū ē: **Dī speciosi pedes sunt eoz qui annūciant p̄ce: qui annūciant bona.** Ergo acuat nouaculā linguā suā Boech: acuat dolū quantū pōt: ablaturus est supflua tēporalia: nūquid necessaria sempiterna: **Dilexisti maliciam super benignitatem:** Ante te erat benignitas ipsam diligeres. Nō em̄ aliquid eras erogaturus: aut quos diligeres de lōginqua nauigatione allatur⁹ eras. Benignitas ante te: iniquitas autē te: cōpara et elige. Sed forte habes oculū quo videas malignitatez: et non habes oculū quo videas benignitatem. Ele iniquo cordi: qd̄ prius est: auertit se: ne videat qd̄ videre pōt. Quid em̄ de talibus alio loco dictū est: **Noluit intelligere: vt bene ageret.** Non em̄ dictū est: nō potuit: noluit inquit intelligere vt bene ageret: clausit oculos a luce presenti. Et quid sequit⁹: **Iniquitatē meditatus est in cubili suo:** hoc est in interiori secreto cordis sui. Tale hoc obijcitur huic Boech idumeo maligno corpi: motui terreno: nō p̄manēti: nō celesti. **Dilexisti maliciā sup benignitatem.** Nam vis nosse q̄ videat malus vtrūq;: et illō poti⁹ eligat: hinc se auertat. Quare clamat qñ inique aliquid patitur: Quare tunc exaggerat quantū potest iniquitatem: et laudat benignitatē: reprehēdens eū qui in illo opatus est malignitatē sup benignitatem: Sit ergo regula sibi ad videndū: de seipso iudicabit. Porro si faciat qd̄ scriptum est: **Diliges p̄ximū tuum tanq̄ teipsum:** Et que vultis vt faciāt vobis homines bona: hec et vos facite illis: apud se habet vnde nouerit: quia quod sibi nō vult fieri: nō debet facere alteri. **Dilexisti maliciam super benignitatem.** Inique: inordinate: peruerse vis leuare aquā super oleū: et

mergitur aqua: oleus supereminebit. **P**one sub tenebris lucem: fugabuntur tenebre: lux manebit. Super celum terram vis collo care: pondere suo cadit terra in locum suum. Tu ergo mergeris diligendo malitiam super benignitatem: nam nunquam benignitatem malicia superabit. **B**ilexisti malitiam super benignitatem. **I**niquitatem magis quam loqui equitatem. Ante te est equitas: ante te iniquitas: unam linguam habes qua vis eam vertis. Quare ergo potius ad iniquitatem et non ad equitatem? Libos amaritudinis non das ventri tuo: et cibos iniquitatis das lingue tue maligne? Sicut eligis quod vescaris: sic elige quod loquar. **P**reponis ergo iniquitatem equitati: et preponis malitiam benignitati. Tu quidem preponis: sed supra esse quid potest: nisi benignitas et equitas? Sed tu imponendo te quodammodo super ea que necesse est ut deorsum eant: non illa facias esse supra bona: sed tu cum eis mergis in mala. **P**ropter hoc sequitur in psalmo. **B**ilexisti omnia verba submersionis: Eripe ergo te si potes a submersione. **M**ausfragium fugis: et plumbum amplecteris. Si non vis mergi: tabulam apprehende: ligno portare: crux te perducatur. **N**unc ergo quod Boech es idumeus: motus et terrenus: quid facis? **B**ilexisti omnia verba submersionis. **L**inguam dolosam. **E**xpressit verba submersionis: linguam dolosam. **Q**uid est lingua dolosa: **A**d sinistra fallacie est lingua dolosa: aliud in corde gestantium: aliud in ore promentium. Sed in his subversio: in his submersio est. **P**ropterea deus destruet te in finem: **E**t si nunc videris virere tamquam fenulum in agro ante estum solis. **O**mnis enim caro fenulum: et claritas hominis ut flos feni: fenulum aruit et flos decidit: verbum autem domini manet in eternum. **E**cce quo te teneas: ad id quod maneat in eternum. **N**am ad fenulum: ad florem feni si te tenueris: quoniam fenulum arefcet: et flos decidet: destruet te deus in finem. **E**t si modo non: certe in finem destruet: quando illud ventilabrum venerit: et acruus paleae a massa separatus fuerit. **N**onne massa in horreo et palea in igne? **N**onne totus iste Boech ad sinistram stabit: quando dicitur est dominus: **I**te in ignem eternum qui paratus est diabolo: et angelis eius? **D**estruet ergo te deus in finem. **E**uellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo. **M**odo ergo Boech iste idumeus est in tabernaculo: sed

seruus non manet in domo in eternum. **O**peratur et iste aliquid boni: et si non factis suis: saltem verbis det: ut in ecclesia quando sua querit: saltem que christi sunt dicat. **S**ed emigrabit te de tabernaculo: **A**men dico vobis: perceperunt mercedem suam. **E**migrabit te de tabernaculo tuo. **E**t radicem tuam de terra viventium. **E**rgo in terra viventium nos debemus habere radicem. **R**adix nostra ibi sit. **I**n occulto est radix. **F**ructus videri possunt: radix videri non potest. **R**adix nostra caritas nostra: fructus nostri: opera nostra. **O**pas est opera tua de caritate procedant: tunc est radix tua in terra viventium. **I**nde eradicabit iste Boech: nec omnino poterit ibi permanere: quia nec altius ibi figit radicem. **S**ed quomodo illa semina in petra: et si radices eiciunt: tamen quia humorem non habent: sole orto continuo arefcunt. **A**t vero illi qui altius figunt radicem: quid audiunt ab **A**postolo: **F**lecto genua mea pro vobis ad patrem domini nostri **I**esu christi: ut in caritate radicati et fundati. **E**t quia ibi iam radix: ut possitis comprehendere que sit altitudo: latitudo: longitudo: et profundum. **S**cire etiam super eminentem scientiam caritatis christi: ut impleamini in omnem plenitudinem dei. **T**alibus fructibus digna est tanta radix: tam simplex: tam germinans in germine tam alta et fundata et profunda. **A**t vero huius radix eradicatur de terra viventium. **E**t videbunt iusti et timebunt: et super eum ridebunt. **Q**uando timebunt: **Q**uando ridebunt. **I**ntelligamus ergo et discernamus duo ista tempora satis utiliter timendi et ridendi. **Q**uid enim sumus in hoc seculo: nondum est ridendum ne postea ploremus. **L**egimus quid seruetur in finem huic Boech: legimus et quia intelligimus et credimus: videmus sed timemus. **H**oc ergo dictum est: videbunt iusti et timebunt. **Q**uid timemus quid euenturus sit in finem malis: quare timeamus? **Q**uia dixit **A**postolus: **I**n timore et tremore vestram ipsorum operamini salutem. **Q**uia dictum est in psalmo: **S**eruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. **Q**uare cum tremore? **Q**uia qui se putat stare: videat ne cadat. **Q**uare cum timore? **Q**uia dicit alibi: **F**ratres si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis: intendens seipsum: ne et tu temperis. **E**rgo iusti qui sunt modo: qui viuunt

Alia lra. incipitatiois.

Alia lra. lingua dolosa

Alia lra. non habet.

ex fide: sic vident istū Boech quid illi eue-
tuz sit: vt tñ timeāt z sibi. Quid em̄ sūt ho-
die sciūt: qđ cras futuri sint nesciunt. Adō
ē videbūt iusti et timebunt: Qñ aut̄ ride-
būt: Quando transierit iniquitas: qñ trās-
uolauerit: sicut iam ex magna parte trans-
uolauit tempus incertū: quādo fugate fu-
erint tenebre huius seculi in quib⁹ modo
nos ambulamus: nisi ad lucernam scrip-
turaz: z ideo timemus tanq̄ in nocte. Am-
bulamus enim ad prophetiam: de qua di-
cit apostolus Petrus: Habem⁹ certiores
propheticuz sermonē: cui benefacitis intē-
dētes sicut lucerne in obscuro loco: donec
dies luceat: z lucifer oriatur in cordibus
nostris. Qñ diu ergo ad lucernaz ambula-
mus: necesse est vt cum timore viuamus.
Cum autē venerit dies noster: id est mani-
festatio christi: de qua idem dicit Apосто-
lus: Cū christus apparuerit vita vestra: tūc
z vos apparebit̄ cū ipso in gloria. Tūc iu-
sti iridebunt istuz Boech. Non est em̄ iā
subueniendi locus: non quomō nūc: quā-
do vides hominē iniuste uiuentem: vis cū
illo laborare vt corrigas: quia qui iniustus
est: poterit cōuersus iustus esse: quomodo
z iustus auersus poterit iniustus esse. Ita-
q̄ nec de te presumas: nec d̄ illo desperes:
z da operaz quantū potes si benignus es:
si non diligis maliciā super benignitatem:
vt ambulantes hominem in via malā: z er-
rantem corrigas ad viam bonā. Tunc ve-
ro cum venerit iudicij tempus: correctio-
nis locus non erit: sed tantū damnatiōis.
Erit tibi penitentia: sed infructuosa: quia se-
ra. Vis vt fiat fructuosa: non sit sera. Cōsi-
dera: hodie te corrige. Re⁹ es: ille iudex ē:
Corrige reatū tuū z gaudebis ad iudicē.
Hodie enī hortatur te ne iudicet te: z qui
iudex tuus futurus est: ipse est hodie aduo-
catus tuus. Tunc ergo fratres restat ridē-
di tempus. Nam ipsam irrisiōnē iniquozū
que futura est iustis: significauit liber ille sa-
pientie. Insuper enim iniquozū animos
cum transierit se sapientia factura est quod
dixit: Increpabā z non exaudiebatis: lo-
quebar z meis sermonib⁹ non intende-
batis: z ego vestre perditōi supridebo. Hoc
fiet tunc a iustis in istum Boech. Adhodo
asit videamus z timeamus: ne hoc simus
quod in eū dicimus. Et si eramus hoc: eē-
desinamus: vt modo timētes postea ride-
amus. Quid asit tunc dicent qui ridebūt:
Et super eum ridebunt. Et dicent: ecce

homo qui non posuit deum adiu-
tozem suum. Videte corpus terrenum.
Quantū habebis tantus eris: prouerbuz
auarozum: rapacium: innocētes opprimē-
tium: res alienas inuadentium: cōmenda-
ta negantiū. Quale hoc prouerbiū: Quā-
tum habebis tantus eris: id est quantum
habuerit pecunie: qñtū pl⁹ acquisieris: tan-
to plus poteris. Ecce homo qui nō posuit
deum adiutorē suum. Sed sperauit
in multitudine diuitiarū suarum:
Non dicat pauper forte malus: ego nō sū
de hoc corpore. Audiuit em̄ prophetā di-
centem: Sperauit in multitudine diuitiaz
suarū: continuo si pauper est attendit pan-
nos suos. Respexit iuxta se forte diuitem
in populo dei ornatus vestitū: z ait in cor-
de suo: de isto dicit: nunquid de me: Noli
inde te excipere: noli separare: nisi videris
z timueris vt postea rideas. Nam quid tibi
pdest si eges facultate: z ardes cupidita-
te: Quando domin⁹ noster Iesus christ⁹
abeunt̄ a se illi diuiti contristato dixerat:
Vende omnia tua que habes: z da paupe-
ribus: z habebis thesaurū in celo: veni se-
quere me: z magnam desperationē diuiti-
tibus prenūciaret: vt diceret: facilius pos-
se camelū intrare p foramē ac⁹: q̄ diuitē in
regnū celoz: Nōne p̄tinuo discipuli p̄trista-
ti sunt dicentes apud seipsos: quis nā pote-
rit saluari: Ergo quando dicebant: quis
nā poterit saluari: diuites paucos attende-
bant. Latebat eos tanta pauperū multitu-
do: Nō sibi poterāt dicē: si difficile est imo
impossibile: vt intrent diuites in regnuz ce-
lozum: sicut impossibile est: vt intret came-
lus per foramē acus: omnes pauperes in-
trent in regnum celozuz: diuites soli exclu-
duntur: Quot sunt enim diuites: At vero
pauperū milia innumerabilia. Non em̄ tu-
nicas inspecturi sumus in regno celozum:
sed vestis cuiq̄ fulgor iusticie deputabit̄.
Erunt ergo pauperes equales angelis dei
induti stolis immortalitatis: fulgebunt si-
cut sol in regno patris sui. Quid nobis est
de diuitibus paucis sollicitos esse aut la-
borare: Non hoc senserūt apostoli: sed cū
dominus hoc dixisset: Facilius ē cameluz
intrare per foramen acus: q̄ diuitem in re-
gno celozum: illi apud se quisnam poterit
saluari: Quid attenderunt: Non faculta-
tes: sed cupiditates. Viderūt enim etiā ip-
sos pauperes: z si nō habentes pecuniam:
tamen habere auariciam. Et vt noueritis

non pecuniam in diuite: sed auaricia con-
demnari: aduertite quod dico. Respicias
illum diuitem stantem iuxta te: et forte in illo
est pecunia et non est auaricia: in te non est
pecunia et est auaricia. Pauper vlcerosus
erummosus linctus a canibus: non habes
opem: non habens escam: non habens for-
te ipsam vestem: ablati sunt ab angelis in si-
nu Abrae. Et tu pauper gaudes modo:
nunquid nam tibi et vlcera optanda sunt?
Nonne patrimonium tuum sanitas est? Non
est in hoc Lazaro meritum paupertatis: sed
pietatis. Nam diues qui sublatus est: non
vides quo sublatus est. Quis est subla-
tus ab angelis? Pauper erummosus: vlcero-
sus. Quo sublatus est? In sinu Abrae.
Lege scripturas et inuenies diuitem Abra-
am. Et noueris quia non diuitie puniuntur:
habebat Abraham multum auri: argen-
ti: pecorum: familie. Biues erat: et in eius
sinu Lazarus pauper sublatus est. In si-
nu diuitis pauper: an potius ambo deo di-
uites: ambo a cupiditate pauperes? Quid
ergo in hoc Boech culpatur scriptura? Non
dixit: Ecce homo qui fuit diues: sed ecce ho-
mo qui non posuit deum adiutorem suum. Et
sperauit in multitudine diuitiarum suarum:
non quia habuit diuitias: sed quia in ipsis
sperauit: et in deo non sperauit: ideo dam-
natur: ideo punitur: ideo mouetur de taber-
naculo tanquam motus ille terrenus: sicut pul-
uis quem proficit ventus a facie terre: ideo
extirpatur radix eius de terra viventium.
Nunquid huic similes sunt diuites: de qui-
bus Paulus apostolus loquitur: Prece-
pe diuitibus huius mundi: non superbe sa-
pere sicut Boech: neque sperare in incerto
diuitiarum: sicut iste sperauit in multitudine
diuitiarum suarum: sed in deo viuo: non
quomodo iste qui non posuit deum adiu-
torem suum: Beneque ille quid precepit: Bi-
uites sunt in operibus bonis: facile tribu-
ant: comunicent. Et quid si facile tribuerint:
si comunicauerint non habent intrare per-
foramen acus? Intraunt plane. Nam et
pillis iam ipse camelus intrauit. Ipse enim
prior intrauit: quem sicut camelum nemo sar-
cina passionis oneraret: nisi se ipse in terram
deponeret: quia et ipse hoc dixit: Non hominibus
impossibile est: deo facile est. Banatur ergo
iste Boech: timeant de illo modo iusti:
rideant super eum postea iusti. Merito enim
danatur: non posuit deum adiutorem suum
sicut tu: qui forte habes pecuniam: sed de

deo presumis: non de pecunia. Et sperauit
in multitudine diuitiarum suarum. Similis fac-
tus est illis: qui cum dicerent: Beatum popu-
lum cui hec sunt: id est ista terrena: retulit
continuo iste qui insultat huic Boech: Be-
atus populus cuius dominus deus ipsius.
Nam illa in quibus dixerunt: beatum popu-
lum enumerat psalmus. Locuti sunt enim tan-
quam filii alieni: tanquam iste Boech idem: id
est terrenus: os eorum locutum est vanitatem:
dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum fi-
lij ipsorum sicut nouelle constanti in u-
uentute sua: filie eorum compositae et ornatae:
sicut similitudo templi: cellaria eorum plena
eructantia ex hoc in hoc: oues eorum secunde
multiplicantes in exitibus suis: boues eorum
crasse: non est ruina sepi: nec exitus: neque
clamor in plateis eorum. Quasi magnam feli-
citatez videntur habere pacis terrene: sed
ille qui terrenus est etiam motus est: id est tanquam
pulsus quem proficit ventus a facie terre. Be-
neque quid in illis reprehenditur? Non quia ista
habuerint: nam et boni habent ista. Sed quid?
Hoc intendite ne passim diuites reprehenda-
tis: et rursus ne de paupertate et egestate pre-
sumatis. Si enim non est presumendum de
diuitiis: quantum magis non est presumen-
dum de paupertate: sed de deo viuo? In quo
ergo isti notantur? Quia beatum dixerunt po-
pulum cui hec sunt. Ideo filii alieni: ideo os
eorum locutum est vanitatem: et dextera eorum de-
xtera iniquitatis. Tu autem quid? Beatus
populus cuius est dominus deus ipsius.
Ergo isto damnato quid? Sperauit in mul-
titudine diuitiarum suarum. Et preualuit
in vanitate sua. Quid enim vanius
eo qui putat plus valere numquam quam deum?
Ergo isto damnato qui dixit: Beatum po-
pulum cui hec sunt: tu quid dicis? Beatus
populus: cuius est dominus deus ipsius:
Quid de te sentis? Quid tibi speras? Ego
autem iam modo corpus illud: audi. Ego
autem sic oliua fructifera in domo dei:
Non vnus homo loquitur: sed oliua illa fruc-
tifera: vnde amputati sunt superbi illi rami: et in-
sertus humilis oleaster. Sicut oliua fructi-
fera in domo domini. Sperauit in misericordia
dei. Ille quid? In multitudine diuitiarum
suarum: ideo radix eius euelletur de terra vi-
uentium. Ego autem quia sicut oliua fructi-
fera in domo dei: cuius radix nutritur non era-
dicat: sperauit in misericordia dei. Sed forte
modo. Nam et hinc errant homines aliqui.
Beati quidem colunt: et non sunt iam similes

isti doech. Sed quis de deo presumat ad temporalia: tamē vt dicant sibi: colo deus meus qui me facturus est diuitem in terra: qui mihi filios daturus est: qui mihi vxorē daturus est. Talia quidē non dat nisi deus: sed non vult se propter talia diligi deus. Is enim sepe ista dat et malis: vt aliud ab illo discant querere boni. Quomō ergo tu dicis: speravi in misericordia dei: forte ad temporalia adipiscenda: immo: In eternum et in seculū seculi. Quod dixit in eternum: repetere voluit adiuciendo in seculū seculi: vt confirmaret ibi repetēdo: q̄ fundatus esset in dilectione regni celozū: et in spe eterne felicitatis. **Confitebor tibi in seculū quoniā fecisti: Quid fecisti: Boech dominasti. Baud corona-** **sti. Confitebor tibi in seculū quoniā fecisti. Magna cōfessio: quoniā fecisti. Quid fecisti: nisi hec ip̄a que supra dicta sunt: vt tā q̄ oliua fructifera in domo dei sperarē i misericordia dei in eternum: et in seculū seculi: Tu fecisti: impius iustificare se nō potest: Sed quis est qui iustificat: Credenti inquit in eum qui iustificat impiū. Quid em̄ habes quod nō accepisti: Si autē accepisti: quid gloriaris quasi nō accepit: q̄si ex te habeas: Absit vt et ego sic gloriē: ait iste qui oppositus est p̄tra Boech: qui tolerat Boech in terra: donec emigret ille de tabernaculo et eradicetur de terra viuentū. Nō glorioz q̄si nō acceperim: s̄ in deo glorioz: et confitebor tibi qm̄ tu fecisti: id est qz tu fecisti: nō ex merit̄ meis: sed ex misericordia tua. Ego em̄ quid feci: Si recolas: p̄t̄ fui blasphemus et p̄secutor et iniuriosus. Tu autē quid fecisti: Sed misericordiā cōsecutus sum: quia ignorās feci: Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti. **Et expectabo nomen tuum quoniā iocundum est. Amaruz est seculū: sed nomen tuū iocundū. Et si dulcia quedam sunt in seculo: sed cū amaritudine digerunt. Preponitur nomē tuū: non solū magnitudine sed etiā iocunditate. Narrauerūt etiā mihi iniusti delectatiōes: sed nō sicut lex tua dñe. Neqz em̄ si nihil dulce eēt martyrīb: tantas tribulationū amaritudines eq̄ animo sustinerēt. Amaritudo corū a quouis sentiebat: dulcedinē corū nō facile quisqz gustare poterat. Nomē ergo dei iocundū amantibus deum super omnes iocūditates. Expectabo nomē tuū: quia iocundū est. Et cui probas qz iocūdū est: Ba mihi****

Alia fra
† domine.
† quia.

Alia fra.
† bonū.

palatū cui iocundū est. Lauda deum quā tū potes: et exaggera dulcedinē eius quib⁹ valueris verbis. Homo nesciens quid sit mel: nisi gustauerit qd dicas nescit. Ideo magis ad exprimendū inuitās psalm⁹ qd ait: **Sustate et videte quoniam suavis est dominus. Sustate non vis: et dicit iocundū ē. Quid iocundū est: Si gustasti in fructu tuo inueniat: nō in solis vocibus tāqz tantūmō in folijs: ne maledicto dñi arefere tanqz illa ficulnea merearis. Sustate inquit et videte qm̄ suavis est dñs. Sustate et videte: tūc videbitis si gustaueritis. Homini autē nō gustanti: vñ p̄bas: Laudādo iocunditatē nominis dei quātocūqz dixeris verba sūt. Aliud est gust⁹. Verba laudis eius audiūt et impij. Nō autē gustāt q̄ iocundū est nisi sancti. Proinde iste sentiens dulcedinē nois dei: et volēs explicare et volēs ostēdere: nec inueniēs: quib⁹ etiā sanctis nō opus est vt tu ostendas: qz ipsi gustant et norūt: impij sentire nō possunt qd gustare nolūt. Quid ergo facit de iocūditate nois dei: Tulit se cōtinuo a turbis impiozū. Expectabo inquit nomē tuū: qz iocūdū est. **In respectu sanctorū tuorū. Iocūdū est nomē tuū: s̄ nō in respectu impiozū. Ego scio q̄ dulcis sit: sed his qui gustauerūt.****

Explicit Tract. de ps. LI.
Incipit Tract. de ps. LI.

Prefatio

Psalmū istū vobiscū tractādū q̄m dñs suggerit suscipim⁹. **Futete fratres vt velim⁹: et orate vt possim⁹. Si qd festinatōe forte p̄termiserō: implebit in vobis qui et nobis dare dignatur quod dicere potuerimus.**

Titulus eius est In finē p̄ Amalech intellect⁹ ipsi Baud.

Pro Amalech sicut in h̄ breoz̄ interpretatiōib⁹ noim̄ inuenim⁹: videt dice p̄ parturiēte siue dolēte. Quis autē in hoc sclo p̄turiat et doleat: agnoscunt fideles: qz inde sūt. **Christ⁹ hic p̄turiat: christ⁹ h̄ dolet: caput est sursum: mēbra deorsū. Neqz em̄ nō p̄turiēs nec dolens: dicēt: Saule saule qd me p̄sequer̄: Quo p̄sequēte p̄turbat: eū cōuersum parturire fecit. Namqz et ipse postea illuminatus est: et illis qui p̄seq̄bantur mēbris insertus: eadē caritate pregnās dicebat: Filioli mei quos iterū parturio donec christus formet̄ in vobis. Pro mēbr̄ igit̄ christi: pro corpore eius quod ē eccle-**